

بهشی دهیهم: کهرتی خانووبه ره؛ بازار و شوینه بازارگانیه کان له ههریمی کوردستان

09-04-2022

نووسه ره کان

مه محمود بابان

کورتە: گۆرانکاری گهوره به سهر شوینه بازارگانیه کاندا و ئەو ناوچانهی به بازار و دوکان و شوینی ئالۆگۆپی بازارگانی داده نریت له ههریمی کوردستان هاتوو، ئەویش به هۆی دروستبوونی پرۆژهکانی نیشته جیبوونهوه، ئەگەر له کۆندا له دیزاینی شارهکاندا شوینی بازار له سهنتهري شارهکان دانرابیت، ئەوا ئەمرۆ شهقامه سههرهکیهکانی هاتووچۆ و، تهنا ته نيو خودی پرۆژهکان به هۆی بوونی دوکان به بازار و شوینی بازارگانی داده نریت. ئیستا له نیو پرۆژهکانی نیشته جیبوون نرخی یهک مهتر دووجا له شهقامیکی سههرهکیدا که دوکان و باله خانهی بازارگانی تیدایه نهک دوو هینده و سی هیندهی شوینهکانی دیکهیه، بگره له پرۆژهکانی نیشته جیبوون ئەو خانووانهشی دهکهونه سهر شهقامه سههرهکیهکان یاخود دهتوانریت ئۆفیسێ بازارگانی لیبکرتنهوه بۆ کۆمپانیا به کاربهینریت نرخیهکانیان ئەگەر دوو هیندهی هه مان رووبهري خانووی ناو پرۆژهکه نه بیت ئەوا ئەوهنده نیویهکی دهکات، لێره دا و له بهشی دهیهمی ئەم زنجیره هه لسه نگاننده دا هه لوهسته له سهر رۆلی پرۆژهکانی نیشته جیبوون له دروستبوونی شوینه بازارگانیه کاندا (دوکان، بازار و شهقامی بازارگانی)، دۆزراوهکانی نرخی شوینه بازارگانیه کان له شهقامه جیاوازهکانی پارێزگاکان و لیکه وته باش و خراپهکانی ئەم تیکه لاییه دهکهن.

به رایی

گۆرانکاری گهوره به سهر شوینه بازرگانیهکاندا و ئه ناوچانهی به بازار و دوکان و شوینی ئالۆگۆری بازرگانی داده نریت له ههریمی کوردستان هاتوو، ئه ویش به هۆی دروستبوونی پرۆژهکانی نیشته جیپوونهوه، ئه گهر له کۆندا له دیزاینی شارهکاندا شوینی بازار له سهنتهری شارهکان دانرابیت، ئهوا ئه مپۆ شه قامه سهرهکیهکانی هاتووچۆ و، تهناهت نیو خودی پرۆژهکان به هۆی بوونی دوکان به بازار و شوینی بازرگانی داده نریت. ئیستا له نیو پرۆژهکانی نیشته جیپوون نرخی یهک مهتر دووجا له شه قامیکی سهرهکیدا که دوکان و بالهخانهی بازرگانی تیدایه نهک دوو هینده و سێ هیندهی شوینهکانی دیکهیه، بگره له پرۆژهکانی نیشته جیپوون ئه و خانووانهشی دهکونه سهر شه قامه سهرهکیهکان یاخود دهتوانریت ئۆفیسێ بازرگانی لیکریتهوه بۆ کۆمپانیا به کاربهینریت نرخیهکانیان ئه گهر دوو هیندهی هه مان رووبهری خانووی ناو پرۆژهکه نه بێت ئهوا ئه وهنده نیویهکی دهکات، لێره دا و له بهشی دهیهمی ئه م زنجیره هه لسهنگاندنه دا هه لوهسته له سهر رۆلی پرۆژهکانی نیشته جیپوون له دروستبوونی شوینه بازرگانیهکاندا (دوکان، بازار و شه قامی بازرگانی)، دۆزراوهکانی نرخی شوینه بازرگانیهکان له شه قامه جیاوازهکانی پارێزگاکان و لیکهوته باش و خراپهکانی ئه م تیکه لاییه دهکهن.

نرخی شوینه بازرگانیهکان له پارێزگاکانی ههریمی کوردستان

بهشی چوارهمی لیکۆلینهوهی [بازاری خانووبه ره له ههریمی کوردستان](#) له بارهی گۆرانکاریهکان له نرخی کرپن و فرۆشتن و به کریدانی شوینی بازرگانی له پارێزگاکانی ههریمی کوردستان، که به پێی دۆزراوهکان نرخی فرۆشتن و به تایبه تیش نرخی به کریدان جیاوازیهکی گه وره ی ههیه، بۆ نموونه به رزترین نرخی کرپن و فرۆشتن له ههریمی کوردستان دهکهنه و شه قامی مهولهوی له سلیمانی، شه قامی فیتال و دریم ستی له ههولێر. ههروهها، له سلیمانی شه قامه میلییه کونهکان تاوهکو شه قامه نوویهکان که به هۆی پرۆژهکانی نیشته جیپوون دروستبووه به هاکی زیاتره و زیاتریش کرێ دهکات، له کاتی که له ههولێر شه قامه نوویهکان به تایبه تیش ئه وانهی له نیو پرۆژهکانی نیشته جیپوون کرێ زیاتر دهکهن و زووتریش به کرێ دهدریت، نرخی کرپن و کرپن و فرۆشتنیش به شوینه بازرگانیهکان له ههریمی کوردستان له ماوهی نیوان 2019 بۆ چارهکی یهکمه 2021 به ره وه هه لکشان رۆشتوو، به شیوهیهک له رووی کرپن و فرۆشتن له سهر ئاستی ههریمی کوردستان نرخی یهک مهتر دووجا له 2019 دا به 2068.75 دۆلار و له چارهکی یهکمه 2021 دا به رزبووه ته وه بۆ 2400.00 دۆلار. ههروهها به هه مان شیوهش بۆ کرپن روو له به رزبوونه وه بووه، بۆ کۆی زانیاریهکان له بارهی پارێزگانه وه برۆانه خشتهی یهکمه.

خشتهی 1: بازاری شوینه بازرگانیهکان له پارێزگاکان و ههریمی کوردستان بۆ یهک مهتر دووجا به دۆلار

سال	پارێزگاکان	یهک مهتر دووجا* شوینی بازرگانی (کرپن و فرۆشتن)/دۆلار	یهک مهتر دووجا شوینی بازرگانی (کرپن) / دۆلار
2019	ههریمی کوردستان	2068.75	13.17
2019	ههولێر**	2562.00	14.25
2019	سلیمانی	2291.00	38.75
2019	دهۆک	910.00	8.00
2020	ههریمی کوردستان	2150.00	14.88
2020	ههولێر	2500.00	14.75
2020	سلیمانی	2581.00	43.25
2020	دهۆک	1090.00	9.00
2021	ههریمی کوردستان	2400.00	15.00

15.00	2755.00	ههولير	2021
43.75	2625.00	سلیمانی	2021
10.00	981.00	دهۆك	2021

سه‌رچاوه: بازاری خانووبه‌ره له ههریمی كوردستان/2021

*نرخى يهك مه‌تر دووجا به هاوبه‌ش Median له‌نيوان نرخه جياوازه‌كاندا دۆزراوه‌ته‌وه.

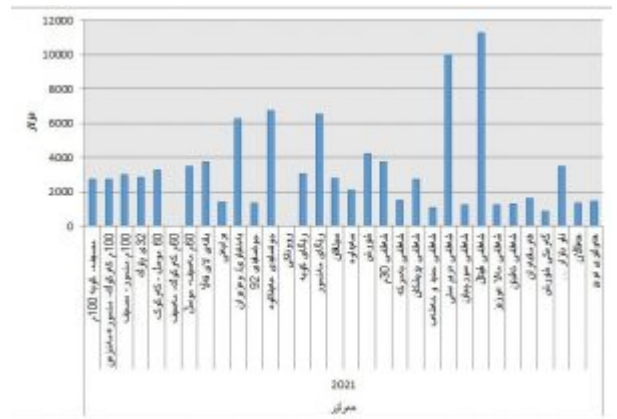
** ژماره‌ى شوپنه بازرگانىه‌كانى هه‌ولير دوو هينده و سى هينده‌ى دهۆك زياتر وه‌رگيراوه

هه‌روه‌ها، جياوازى گه‌وره له به‌كريدان ياخود به‌كړى گرتنه‌وه‌ى شوپنه‌كان له ههریمی كوردستان هه‌يه، بۆ نموونه له سلیمانی و هه‌ولير جگه له كړى مانگانه، سه‌رقفلانه هه‌يه و هه‌روه‌ها زه‌وى شوپنه بازرگانىه‌كانه ياخود هه‌يكه‌له‌كه‌ى ده‌دریت به خاوه‌نكار بۆ ته‌واوكردن و كاركردن به هاوبه‌شى تيدا بۆ ماوه‌يه‌كى دياريكراو (موساته‌حه). كه ئەم جياوازيان له مامه‌لكردن به مولك و شوپنه بازرگانىه‌كان چ له‌نيو پرۆژه‌كانى نيشته‌جيبوون و ياخود ئەو شوپنه‌كانى به‌هۆى شه‌قامه نوپيه‌كان درووست ده‌بن ئالۆزىه‌كى گه‌وره‌ى له شارسازى و بنياتانى شاره‌كان له ههریمی كوردستان درووستكردووه.

روئى پرۆژه‌كانى نيشته‌جيبوون له درووستبوونى شوپنه بازرگانىه‌كاندا

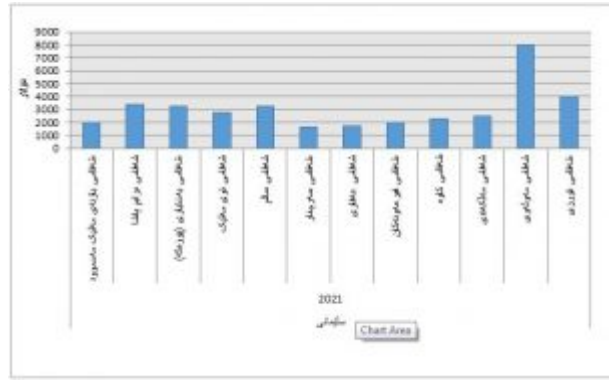
به‌پي داتا كۆكراوه‌كانى 32 شه‌قام و شوپنى بازرگانى له هه‌ولير، 12 له سلیمانی و 10 ش له دهۆك نرخه‌كان له شه‌قام و ريگايانه‌ى كه‌وتوونه‌ته سه‌ر پرۆژه‌كانى نيشته‌جيبوون (خانوو و شوقة) نرخه‌كانيان به‌رزتره بۆ كړى و كړين و فروشتن و، جياوازيشى له شارىكه‌وه بۆ شارىكى ديكه هه‌يه. بۆ نموونه شه‌قامى شيتال و شه‌قامى دريم ستي كه به‌هۆى پرۆژه‌ى نيشته‌جيبوون درووستبوون زۆرترين نرخى له‌رووى كړى و له‌رووى كرين و فروشتنه‌وه له‌سه‌ر ئاستى شه‌قامه‌كانى ديكه و شوپنه بازرگانىه‌كان هه‌يه وه‌كو له گرافيك 1 دا هاتووه، به‌ئام له سلیمانی هه‌رچه‌نده پرۆژه نوپيه‌كان بوونه‌ته هۆى كردنه‌وه‌ى شوپنى بازرگانى و دووكان، به‌ئام شه‌قامه كۆن و سه‌ره‌كيبه‌كانى ناوشار گرانتره ياخود كړى زياتر ده‌كات، وه‌كو له گرافيكى دووه‌مدا هاتووه.

گرافيك 1: نرخى شه‌قام و شوپنه بازرگانىه‌كان له‌چاره‌كى يه‌كه‌مى 2021 دا له هه‌ولير

سه‌رچاوه: بازاری خانووبه‌ره له ههریمی كوردستان/2021

گرافيك 2: نرخى شه‌قام و شوپنه بازرگانىه‌كان له‌چاره‌كى يه‌كه‌مى 2021 دا له سلیمانی

سەرچاوه: بازاری خانووبه‌ره له ههریمی کوردستان/2021

هه‌روه‌ها، درووستبوونی شوپنه بازرگانیه‌کان له نێو پرۆژه‌کانی نیشته‌جێبوون دابه‌ش ده‌بێت به‌سهر دوو به‌شدا، یه‌که‌میان ئه‌وانه‌ی که له‌سه‌ره‌تاوه شوپنیا بۆ ده‌ستنیشانکراوه له پرۆژه‌کاندا بنیاتنراوه و هه‌ندیکه‌ی دیکه‌یان دوا‌ی ته‌واوبوونی پرۆژه‌کان ده‌بنه شوپنی بازرگانی، که هه‌وکاری سه‌ره‌کی ئه‌مه‌ش به‌هۆی زیادبوونی خواسته‌وه بۆ به‌رده‌ستی‌بوونی ده‌رفه‌تی بازرگانی و کردنه‌وه‌ی ئۆفیس‌ی بازرگانی. هه‌ریۆیه‌ش خانووه‌کان ده‌رۆخ‌خندهرین یاخود رووخ‌خندراون و، له‌شێوازی ئۆفیس‌ی بازرگانی و ته‌لاری بازرگانی بنیاتده‌نرێته‌وه، که ئه‌م دیارده‌یه‌ش ئیستا له نێو پرۆژه‌کانی نیشته‌جێبوون ده‌بینرێت، لێره‌دا و به‌خاڵ لێکه‌وته‌ باش و خراپه‌کانی ده‌خه‌ینه‌په‌روو:

لێکه‌وته‌ باشه‌کانی

- ده‌بێته‌ سه‌نته‌رێکی گه‌وره‌ی ره‌خساندنی هه‌لی کار بۆ کارکردن.
- نرخ‌ی خانووه‌کان و زه‌وییه‌کان نێو پرۆژه‌کان به‌رزده‌بێته‌وه
- ده‌بێته‌ ناوچه‌یه‌کی ئالۆگۆری بازرگانی
- کارناسانی بۆ دانیشتوانی نێو پرۆژه‌که‌ ده‌رخصینێت له‌ فه‌راهه‌مکردنی پێداویستییه‌کان.

لێکه‌وته‌ خراپه‌کانی

- له‌ده‌ستدانی تایبه‌تمه‌ندی پرۆژه‌کان، هه‌ریۆیه‌ش هه‌ندیک پرۆژه بۆ ئۆفیس‌ی بازرگانی بنیاتنراون کراون به‌شوینی نیشته‌جێبوون و به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه!، که ئه‌مه‌ش تایبه‌تمه‌ندی دانیشتوانی نێو پرۆژه‌کان ناپارێزێت.
- به‌فیرچووونی سامان و سه‌رچاوه‌کان به‌هۆی دووباره‌ تێکدانی خانووه‌کان و بنیاتنه‌وه‌یان.
- پیسکردنی ژینگه‌ی کوردستان به‌تایبه‌ت ئه‌و شوپنه‌ی پاشماوه‌کانی خانووه‌کانی لێ فریده‌درێت.
- درووستبوونی قه‌ره‌باڵخی و جه‌نجالی له‌ شه‌قام و شوپنی نیشته‌جێبوونی دانیشتوانی نێو پرۆژه‌کاندا، چونکه‌ مāl و ئۆفیس به‌ته‌نیشته‌ یه‌که‌وه‌ ده‌بێت.
- ئه‌گه‌ری درووستبوونی کیشه‌ی کۆمه‌لایه‌تی له‌نێوان خاوه‌ن مāl‌ه‌کان و ئۆفیس‌ه‌کاندا.
- نه‌بوونی پارکینگ و شوپنی وه‌ستانی ئۆتۆمبیل، بۆ کارمه‌ندانی کۆمپانیاکان و بێزارکردنی دانیشتوانی نێو پرۆژه‌که‌.

کۆتایی

ئه‌م ئالۆزییه‌ی گۆرپنی شوپنی بازرگانی یاخود جۆره‌کانی دیکه‌ی ره‌گه‌زی زه‌وی بۆ شوپنی نیشته‌جێبوون ته‌نیا له‌ هه‌ریمی کوردستان نییه‌، بگره‌ به‌پێی راپۆرتیکی ناوه‌ندی رهند هه‌مان دیارده‌ له‌ لوس ئه‌نجولوسیش ده‌بینرێت [1]، به‌لام له‌وی تایبه‌تمه‌ندی شوپنه‌که‌ و گونجانی بۆ شوپنی نیشته‌جێبوون و به‌هۆی نه‌مانی زه‌وی و زیادبوونی خواسته‌وه‌یه‌، به‌لام ئه‌وه‌ی ئێره‌ تازه‌ بنیاتده‌نرێت که ده‌توانرێت به‌پێی پلانی پێشوه‌خته‌ی شار بێت، نه‌وه‌کو له‌دوا‌ی کۆتایه‌تانی پرۆژه‌کان، ته‌لار و پرۆژه بازرگانیه‌کان بکریته‌ به‌ خانوو و مāl، پرۆژه‌کانی نیشته‌جێبوون بکریته‌ به‌ ئۆفیس‌ی بازرگانی!

هه‌روه‌ها که‌رتی خانووبه‌ره‌ رۆلیکی گه‌وره‌ی له‌ درووستبوونی شوپنه بازرگانیه‌کان هه‌بووه‌، و بووه‌ته‌هۆی ئه‌وه‌ی نرخ‌ی کرێ یاخود کرپن و فرۆشتنی شوپنه بازرگانیه‌کان و یاخود دووکان و باڵه‌خانه‌کان له‌ هه‌ریمی کوردستان روو له‌ به‌رزبوونه‌وه‌ بێت و ده‌رفه‌تی هه‌لی کاری نوێ پره‌خسینێت.

لهكوتاييدا، ئهگەر پيداچووننهويهكى خيرا بهو ئالوزى و پشيوبييهى بههوى گورپنى رهگهزى زهوييهكان له بازرگانى و پيشهسازى بو نيشتهجيپوون و، كردنى شوپنى نيشتهجيپوون بو بازرگانى نهكرىت، ئهوا لهوانهيه جگه له دروستبوونى كيشهى جياواز و ئالوزى زياتر بو داهاتووى شارهكان لهرووى فهراهههمكردنى خزمهتگوزارى سهرهتايى دانىستوانهكهى ئهوا ليكهوتهى ئابوورى و كومهلايهتى پيشبىنى نهكراوى ليدهكهويتهوه؟ له داهاتووشدا ههردوو رهگهزى پروژهكان، چ بازرگانى و چ نيشتهجيپوونيش بىت له دهستبجىت، چونكه ئالوزيهكى بى ويئا دهخولقينيىت، كه ئىستا لهنيو ههنديك له پروژهكاندا لهرووه جياوازهكان و بهتايبهتيش پاركىنگ، هاتووچو، قهرهبالخى، دروستبوونى كيشه و تهنانهت دروستبوونى ئالوزى له نيوان دراوسىكان دهبيزىت.

سهرچاوهكان

file:///C:/Users/Mahmood/Downloads/RAND_RRA1333-1.pdf [1]